Programa educatiu del Museu d'Arquitectura i Urbanisme Josep Mas Dordal

Educació Primària

1. **Introducció**
2. **El museu i la seva seu**
3. **Currículum escolar d'educació primària**
4. **Objectius específics**
5. **Organització, cost, sol·licitud**
6. **Oferta d'activitats i tallers**

Introducció

El museu d'Arquitectura i Urbanisme *Josep Mas Dordal* pretén oferir un programa educatiu adreçat als diferents nivells educatius (cicle inicial, cicle mitjà i cicle superior) dins l'educació primària. El principal objectiu d'aquesta oferta és atansar els nens i nenes de primària al museu, entenent-lo com un molt bon lloc on poder aprendre fora de l'aula. El museu pot esdevenir una plataforma molt útil en els anys d'aprenentatge dels nens i nenes en edat escolar. En aquest cas l'aprenentatge es farà mitjançant activitats adreçades i adaptades als diferents nivells educatius i sempre tenint present el currículum escolar de cadascun.

El museu i les activitats que es proposen atansaran els alumnes al món de les ciutats, dels pobles, de les viles, de la seva evolució, de la gent que hi viu, de les seves places i carrers... També els atansarà a les diferents etapes històriques des de la prehistòria fins al segle XXI, tot fent un repàs a la història de les civilitzacions i de les seves aportacions a la Humanitat

Les activitats s'organitzen de la següent manera: en totes les ofertes hi ha una primera activitat que consisteix en un recorregut per les diferents sales que en tot moment estarà guiat per personal del museu. Aquesta primera activitat respon a la conveniència de conèixer-ne la seva proposta museogràfica. La resta d'activitats que

poden ser d'interior o exterior giren al voltant del museu però també d'altres llocs d'interès com són el Centre Històric, el jaciment arqueològic i Parc del Vilot o el Parc d'Europa.

Cada centre podrà escollir en funció del temps, de les necessitats, del contingut i de les seves preferències.

Les activitats que es presenten han estat confeccionades per tècnics de l'Ajuntament d'Almacelles en col·laboració amb el Centre de Recursos Pedagògics del Segrià i professorat de l'Escola Antònia Simó i Arnó d'Almacelles.

El Museu i la seva seu

El Museu d'Arquitectura i Urbanisme *Josep Mas Dordal* (d'ara en endavant MAU) és una institució cultural que té la seva seu en el Col·legi Pitàgores, un edifici situat al carrer Pitàgores núm. 2, al nord de la vila.
Altres dades del museu són:
Correu electrònic: mau@almacelles.cat
Telèfon: 973742001
Pàgina web: www.museualmacelles.cat
Facebook: Museu d'Arquitectura i Urbanisme "Josep Mas Dordal"

La institució museística, gestionada per una fundació privada, té com a objectiu preservar, exposar, investigar, comunicar, donar a conèixer i tot allò que és propi d'un museu. El fons del museu el composen materials de diversa procedència.

L'edifici, al qual s'hi accedeix des de la plaça tancada Marc Vitruvi, té les entrades accessibles a tots els serveis del museu sense deixar opció a barreres arquitectòniques. La planta baixa consta d'un hall, una sala d'exposició permanent, serveis i un magatzem. La primera planta consta de dues sales, destinades ambdues a exposicions temporals, actes, xerrades, celebracions, activitats, tallers, etc.

El MAU mostra al visitant l'evolució de l'arquitectura i l'urbanisme al llarg del temps i de forma especial al segle XVIII i a la vila d'Almacelles. Des dels primers assentaments en el Neolític fins a l'actualitat, passant pel món clàssic i les seves ciutats, el món medieval amb la seva arquitectura romànica i gòtica, el Renaixement i les

fortificacions, la ciutat hispanoamericana, la ciutat barroca i el Neoclassicisme, el fenomen de les Noves poblacions, la Il·lustració i la nova vila d'Almacelles, la ciutat industrial i el model dels grans eixamples i la ciutat postindustrial.

L'edifici

El Col·legi Pitàgores és l'edifici que alberga el MAU. D'estil noucentista, va néixer gràcies a una societat de pares i mares anomenada "La Cultural". Era l'any 1919 durant la Mancomunitat de Catalunya presidida per Josep Puig i Cadafalch, quan aquesta entitat que depenia del Liceu Escolar de Lleida va encarregar el projecte a l'arquitecte lleidatà Joan Bergós Massó.

L'augment de la població en edat escolar als pocs anys de la seva construcció, va comportar un seguit d'ampliacions, primer per Ignasi de Vilallonga i anys més tard per Mariano Gomà Pujadas. Entre l'any 1984 i el 2003 l'edifici va romandre tancat. L'any 2003 l'Ajuntament d'Almacelles mitjançant un conveni amb la Generalitat de Catalunya va aconseguir recursos per iniciar les obres de restauració amb la finalitat de convertir el col·legi en museu

El museu disposa de diferents espais en què ofereix els seus diversos serveis.

A l'àrea d'acollida, el personal dóna la benvinguda i facilita tot allò que el visitant pugui necessitar per a la visita o les activitats. En aquesta pot visualitzar un vídeo que l'endinsa en la història de l'edifici, així com en la temàtica del museu i les seves col·leccions.

L'**exposició permanent** a la planta baixa de l'edifici i amb 245 metres quadrats consta de sis sales

Sala 1. **Àgora**

Endinsa al visitant en el coneixement del primers poblats neolítics, els primers assentaments amb urbanisme reticular a la vall de l'Indus, les ciutats gregues amb Hipòdam de Milet i els campaments i ciutats romans i l'urbanisme d'aquestes basat en el cardus i el decumanus

Un vídeo mostra la ciutat de Roma, la gran urbs.

Sala 2. **Burg**

Sala dedicada a la ciutat islàmica, la ciutat medieval i els seus models irregular, lineal, radioconcèntric i regular. L'art romànic i el gòtic molt presents arreu d'Europa es poden conèixer a grans trets.

Sala 3. **Plaça Forta**

Sala en què hom pot conèixer la construcció de les fortificacions dels segles XV i XVI a Europa, la teorització d'arquitectes, urbanistes i enginyers al voltant de la ciutat ideal i veure'n quines es van convertir en una realitat. La bellesa d'algunes sorprèn el visitant. Aquesta sala presenta unes peces espectaculars, uns grans tresors. Entre els que destaca, Les Forces de l'Europe, una col·lecció de 300 gravats que reprodueixen diferents ciutats fortificades i Les obres d'arquitectura d'Scamozzi.

Sala 4. **Urbs**

El visitant pot conèixer els milers de ciutats que es van fer en el Nou Continent seguint els models que s'estaven fent al Vell Continent des del segle XVI al XVIII i un vídeo els ajuda a entendre l'expansió d'un model de ciutat que va emprar la retícula i la quadrícula per ordre reial. La ciutat barroca i la ciutat neoclàssica, el seu esplendor, la seva arquitectura i el fenomen de les Noves Poblacions estès arreu d'Europa i essent Almacelles un clar exemple de les polítiques impulsades per la Corona. En aquesta sala es mostra diferents tresors de gran valor com: la cèdula reial de concessió del despoblat d'Almacelles a Melcior de Guàrdia i Matas, el primer cadastre de la vila datat en el 1815 o peces ceràmiques trobades en l'antiga vila d'Almacelles.

Sala 5. **Almacelles**

Es tracta de la sala amb més encant donat que s'hi troben els plànols antics d'Almacelles autoria d'en Josep Mas Dordal. També els plànols dels arquitectes que *a posteriori* van treballar a la vila i van donar continuïtat a un model urbanístic que permetia acariciar la perfecció. Un curtmetratge mostra la història de la construcció amb uns personatges molt il·lustres.

Sala 6. **Metròpoli**

Aquesta sala tanca la temàtica mostrant la ciutat del segle XIX industrial i la ciutat postindustrial. Els eixamples de Barcelona i Madrid prenen protagonisme i de forma molt especial un plànol atribuït a Ildefons Cerdà i encarregat per una comissió de propietaris de la zona del Passeig de Gràcia.

En aquesta sala es proposa al visitant pensar amb el que ha vist i alhora reflexionar com serà la ciutat del futur, a nivell urbanístic però també a nivell social, econòmic, cultural....

La **sala d'Actes** del museu, al primer pis i amb 80 metres quadrats està destinada a tot tipus d'activitats, tallers, jornades, xerrades... i a les exposicions temporals siguin de creació pròpia o cedides per particulars o entitats diverses. Un mural de l'artista lleidatana Rosa Siré, la temàtica del qual gira al voltant d'Almacelles, la seva història i el seu museu, presideix la sala.

La **sala polivalent**, també al primer pis, i amb 55 metres quadrats acull diferents propostes audiovisuals així com diferents exposicions al llarg de l'any.

Currículum escolar d'educació primària

L'oferta aquí presentada quant activitats compleix amb els **objectius generals** del currículum de l'educació primària.

1. Conèixer, valorar i aplicar els valors i les normes de convivència
2. Tenir consciència del valor del treball individual i col·lectiu
3. Adquirir habilitats per a una bona convivència
4. Conèixer i comprendre les diferents cultures
5. Conèixer i utilitzar la llengua catalana, castellana i anglesa
6. Desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques
7. Conèixer, valorar i estimar l'entorn social, natural i cultural més proper
8. Utilitzar representacions i expressions artístiques
9. Iniciar-se en la utilització per a l'aprenentatge de les tecnologies de la informació i la comunicació
10. Desenvolupar capacitats afectives
11. Aplicar els coneixements adquirits en situacions problemàtiques
12. Valorar la importància de la higiene i de la salut
13. Adquirir elements bàsics en educació vial i bones actituds al respecte
14. Conèixer i valorar el medi natural

Les **competències bàsiques** – transversals i específiques - establertes en el currículum s'assoliran amb els processos d'ensenyament i aprenentatge que giren al voltant de

Aprendre a ser i actuar de manera autònoma

Aprendre a pensar i comunicar

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa

Aprendre a conviure i habitar el món

Les **àrees** que es treballen són les següents:

1. Àmbit de llengües. Llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura, llengua estrangera
2. Coneixement del medi natural, social i cultural
3. Educació artística
4. Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania
5. Educació física
6. Matemàtiques

Objectius específics

Els objectius específics i concrets d'aquest projecte, compleixen amb els objectius del currículum d'educació primària i, són: oferir als centres escolars d'arreu les activitats que en aquest es detallen a fi que els nens i nens de primària puguin:

1) Conèixer la vila d'Almacelles
    i) La seva història
    ii) La seva gent
    iii) El seu patrimoni
    iv) La seva arquitectura i el seu urbanisme
2) Conèixer el museu d'Almacelles
    i) Edifici
    ii) Espai i institució cultural
        (a) Les funcions dels museus
    iii) Els objectes i materials musealitzats
    iv) Treballar la proposta museogràfica
        (a) Els pobles, les ciutats, les viles
        (b) L'urbanisme
        (c) Els episodis històrics des de la Prehistòria fins l'actualitat
        (d) Els personatges històrics
3) Conèixer i treballar el Centre Històric
    i) El seu origen
    ii) La seva història
    iii) La plaça
    iv) Els carrers
    v) Les cases
4) Conèixer i treballar el jaciment arqueològic del Vilot i el parc
    i) L'arqueologia i l'arqueòleg
    ii) Els mètodes d'excavació i les eines
    iii) Els materials arqueològics
    iv) L'antiga vila d'Almacelles
5) Conèixer i treballar el Parc d'Europa
    i) Zona d'esbarjo
    ii) Zona de jocs
    iii) Un viatge per la història de la Humanitat a través de fites i QR
    iv) Història de d'Europa
    v) Planetari

vi) La fauna del parc
vii) La flora del parc

6) Treballar amb equip
7) Aprendre a fer front a situacions que no són conegudes (una vila nova, un museu desconegut, unes activitats que no es coneixen...)
8) Treballar i reforçar les actituds i els valors positius
9) Aprendre i adquirir coneixements tot jugant
10) Interpretar plànols, fotos, vistes aèries,...
11) Aprendre a orientar-se amb les eines corresponents
12) Treballar amb les tres llengües: català, castellà i anglès

Organització, cost, sol·licitud

En cada cicle, es fa una proposta diversa d'activitats, un fet que permetrà als centre poder escollir d'acord amb el que aquest consideri o necessiti. Hi ha activitats d'interior i exterior i moltes d'elles van acompanyades de dossier. Es recomana l'activitat que endinsa a l'alumne al museu i el seu contingut, és a dir les números 1, 7 i 13. Els dossiers per als alumnes i mestres seran facilitats pel mateix museu. Els materials que hauran de portar els nens i nenes es detallaran en cada activitat a l'igual que la roba més adient a portar.

Existeix la possibilitat de treballar les exposicions temporals que hi hagi en cada moment.

La durada de les activitats està entre una hora i una hora i mitja màxim.

Els grups han de ser màxim de 25/30 nens/-es. Tots els grups hauran d'anar acompanyats dels seus mestres.

El mestre disposarà de tota la informació necessària per al bon desenvolupament de l'activitat, abans de la visita

Des del museu es farà una proposta per grup i per dia a mode d'orientació.

Les activitats estan pensades d'acord amb les següents possibilitats:

1. Que el grup passi el matí a la vila
2. Que el grup passi la tarda a la vila
3. Que el grup passi el matí i la tarda a la vila

1. Un matí a la vila

Arribada a Almacelles

Esmorzar

10.30 – 12 primera activitat

12 – 12.15 descans

12.15 – 13.15 segona activitat

13.15 – 15 dinar

Sortida d'Almacelles

2. Una tarda a la vila

13.15 – 15 dinar

15 – 16 primera activitat

Sortida d'Almacelles

3. Tot un dia a Almacelles

Arribada a Almacelles

Esmorzar

10.30 – 12 primera activitat

12 – 12.15 descans

12.15 – 13.15 segona activitat

13.15 – 15 dinar

15 – 16 tercera activitat

Sortida d'Almacelles

En els tres casos, a part de facilitar tot allò necessari per a les activitats escollides, també es facilitarà tot allò que pugui ajudar als grups per moure's per la vila, així com indicació d'espais per menjar, per descansar...

Les activitats no tindran cap cost pels centres.

Les activitats s'hauran de sol·licitar expressament al museu a fi de concretar tot allò que sigui necessari per al bon funcionament i desenvolupament de la jornada.

Contacte: 973742001 o bé mau@almacelles.cat

En cas de no obtenir resposta el contacte serà: 973741212 (Montse Gené) o bé museu@almacelles.cat

Oferta d'activitats

Aquesta és l'oferta proposada pel museu. Els centres però, podran escollir les activitats que desitgin. Si un grup d'un dels tres cicles vol realitzar una de les activitats d'un altre cicle, és perfectament possible.
Les activitats estan confeccionades per a que durin aproximadament 1 hora

Cicle Inicial (1er i 2on)

Activitats a fer a l'interior del museu

Activitat 1. El museu: pobles i ciutats

Consisteix en fer un recorregut pel museu acompanyat d'un **dossier** facilitat pel museu. Un breu repàs per la història i les ciutats. Els nens han de portar llapis i goma.

Activitat 2. Fem d'arquitectes tot jugant

Amb en Josep Mas Dordal (personatge en dibuix) es fan un seguit d'activitats que giren al voltant del contingut del museu i de la feina dels arquitectes. Es facilitarà un **dossier** a cada alumne. Els nens han de portar llapis i goma.

Activitat 3. Fem un punt de llibre i un carnet

Amb material proporcionat pel museu, els nens faran un punt de llibre i un carnet. Els nens han de portar llapis, goma, colors o retoladors

Activitats a fer a l'exterior del museu

Activitat 4. Una vila amb carrers rectes

Consisteix en fer unes activitats al mateix centre de la vila a fi de conèixer el Centre Històric. Es facilitarà un **dossier** a cadascun dels nens. Els nens han de portar llapis, goma, colors o retoladors

Activitat 5. L'arqueologia i l'antiga vila d'Almacelles.

Consisteix en conèixer el Parc del Vilot, l'antiga vila excavada des de l'any 2005 i la tasca dels arqueòlegs. Els alumnes disposaran d'un **dossier** i aquests hauran de portar llapis i goma.

Activitat 6. El Parc d'Europa

Un recorregut pel Parc d'Europa permetrà als alumnes conèixer l'espai, el planetari, les etapes històriques de la Humanitat, els llocs de joc, la fauna i la flora. Els alumnes disposaran d'un **dossier** i hauran de portar llapis i goma.

Cicle Mitjà (3er i 4art)

Activitats a fer a l'interior del museu

Activitat 7. El museu: L'evolució de les ciutats

Consisteix en fer un recorregut pel museu acompanyat d'un **dossier** facilitat pel museu. Els nens portaran llapis i goma.

Activitat 8. Som arquitectes i urbanistes

Amb en Josep Mas Dordal es fan un seguit d'activitats que giren al voltant del contingut del museu i de la feina dels arquitectes. Es facilitarà un **dossier** a cada alumne. Els nens han de portar llapis i goma.

Activitat 9. La gimcana i el conte

Dividits en dos grups, mentre un fa una gimcana en l'interior i exterior del museu, l'altre elabora un conte amb als materials i elements que se'ls facilita o bé fa l'activitat 8. Els alumnes han de portar llapis i goma.

Activitats a fer a l'exterior del museu

Activitat 10. Una vila de la Il·lustració

Consisteix en fer unes activitats al mateix centre de la vila a fi de conèixer el Centre Històric. Es facilitarà un **dossier** a cadascun dels nens. Els nens han de portar llapis, goma, colors o retoladors

Activitat 11. L'arqueologia i l'antiga vila d'Almacelles. Jaciment arqueològic i Parc del Vilot

Consisteix en conèixer el Parc del Vilot, l'antiga vila excavada des de l'any 2005 i la tasca dels arqueòlegs. Els alumnes disposaran d'un **dossier** i aquests hauran de portar llapis i goma.

Activitat 12. El Parc d'Europa. El sistema solar i la Humanitat

Un recorregut pel Parc d'Europa permetrà als alumnes conèixer l'espai, el planetari, les etapes històriques de la Humanitat, els llocs de joc, la fauna i la flora. Els alumnes disposaran d'un **dossier** i hauran de portar llapis i goma.

Cicle Superior (5è i 6è)

Activitats a fer a l'interior del museu

Activitat 13. El museu: l'home artífex de l'arquitectura i de l'urbanisme

Consisteix en fer un recorregut pel museu tot fent parada a cadascuna de les sales per veure les ciutats, l'evolució d'aquestes, l'època històrica en què es van erigir,... acompanyat d'un **dossier** facilitat pel museu. Els nens portaran llapis i goma.

Activitat 14. Ciència i coneixement

L'activitat se centra en la tasca dels professionals del passat que es varen dedicar al món de la ciència i del coneixement. Descobriments, invents, viatges i viatgers, cartògrafs, mapes mundi, geògrafs i cartògrafs....

Serà un treball en equip i estarà acompanyat d'un **dossier** facilitat pel museu. Els nens portaran llapis i goma.

Activitat 15. Ens convertim en tècnics de museu

Consisteix en explicar als alumnes la brillant tasca dels tècnics de museu i a continuació fer-ne les pràctiques. En grups reduïts uns es posaran en el paper de visitants i altres de tècnics i es farà el recorregut pel museu, des de la primera atenció a l'arribada fins a les explicacions de cada sala. El monitor els facilitarà el lloc on parar-se en cada sala, davant quina foto, quin dibuix, quina explicació o quin element a explicar.

Activitats a fer a l'exterior del museu

Activitat 16. Un Centre Històric de la Il·lustració i d'estil Neoclàssic

Consisteix en treballar sobre el terreny les poblacions noves, essent Almacelles un bon exemple. Identificar l'estil neoclàssic en l'arquitectura del Centre Històric.

Activitat 17. Fem d'arqueòlegs al jaciment del Vilot

Consisteix en fer d'arqueòlegs, tot iniciant l'activitat amb una explicació de la tasca professional i facilitant tot seguit les eines per fer d'arqueòlegs. El grup es divideix en dos i mentre uns excaven, els altres dibuixen, interpreten resultats. Els grups després s'intercanvien.

Activitat 18. El Parc d'Europa. Construïm Europa

Un recorregut pel Parc d'Europa permetrà als alumnes conèixer aquest espai urbà, el planetari, les etapes històriques de la Humanitat, els llocs de joc, la fauna i la flora. Els alumnes disposaran d'un **dossier** i hauran de portar llapis i goma.